

Svábok a liberális pártban.

(Feloszlott a megyében egy sváb-párt.)

Érdekes politikai hírt közöl san tanai (ujszentannai) tudósítónk. Néhány nappal ezelőtt alakult meg az ottani liberális párt és ez a pártalakulás teljesen megbolygatta az eddigi politikai viszonyokat Santanan (Ujszentannán). Eddig ugyanis csak a sváb pártnak volt ott szervezete, a liberális pártalakulás folytán a sváb párt feloszlott, mert *egyszerre ötszáz tagja hagyta el és iratkozott be a liberális pártba.*

A sváb lakosság politikai front változásának előzményeit a következőkben ismerteti santanai, (ujszentannai) tudósítónk: Az új alkotmány szentesítése alapján *Ardelean* községi jegyző a község sváb nemzetiségű lakosságának nevében is üdvözölte a miniszterelnököt.

A kormányelnök előtt a sváb képviselők parlamenti szereplése folytán meglepetést keltett az, hogy a sváb képviselőkkel ellentétben a sváb polgárság örömeinek adott kifejezést az új alkotmány felett. — Táviratozott tehát a jegyzőnek, hogy ne csak általánosságban, hanem nevekkkel is dokumentálja a sváb lakosság magatartásának valódiságát. A jegyző még aznap ívet köröztetett a községben, amelyeket hamarosan több mint ötszáz sváb polgár írt alá és ezt sürgősen a miniszterelnök elé juttatta. A sváb polgárság ezzel a tettével politikai frontváltozását mutatta ki, amit rövidesen még kifejezöbben dokumentált. Fölkérték a jegyzőt, hogy alakítsa meg a liberális pártot és abba mind az ötszázán beiratkoztak.

Az ötszáz sváb liberális polgár

den zsonglört megszegyenítő figyességgel röpitik az asztalokra a konzomációt és anélkül, hogy egy parányi hibát, egy téves rendelőst csinálnának. Csakhamar kiderül, hogy ez az egész nagy társaság mind egy család, mert hamar összeismerkednek azok, akik az imént még nem is sejtették egymás létezéséről. A társalgás olyan gyakorlata ez, amelyet csodálni érdemes, vajjon miről is beszélgethetnek? Jól mulatnak és kedvesek így együtt urak és hölgyek a dohányzóban, akiknek ez a fashionable hely azonban nem szó rakozás, hanem ugródeszka bélé a nagy életbe, a vágyak és remények megvalósulása felé. Mert ide csak a sikerig jár ez az illatos hölgykuszoru és egyszer kikerülve a csak urak részére berendezett dohányzóból, soha, de soha oda vissza nem tér többé. Elröppen, mint az első szerelem és azontul Gerbeaud intím dohányzója legfeljebb ha az ifjuságra való emlékezésben él bennük tovább.

a volt sváb pártnak vezető, jobb-módu és intelligensebb csoportját alkotta. A vezető nélkül maradt sváb földművelők feloszlatták pártjukat. Ardelean jegyző egyébként a „Diana” vadásztársaság elnöke,

Lipót belga király hagyatéka.

(Milliárdok tüntek el Vaughan bárónő kezén.)

Brüsszelből jelentik: Nemrégiben, amikor újabb hírek jelentek meg *Koburg* Lujza hercegnő szomorú anyagi helyzetéről, a belga világsajtóban ismét felvetődött az a kérdés, voltaképpen *hova lett néhai Lipót királynak*, Lujza hercegnő atyjának milliárdos hagyatéka, amelynek értéke ma *nagyon-nagyon sok milliárd*. Olyan helyen, ahol teljes alaposággal ismerik a hagyatékeért folytatott pörök aktáit, a következőképpen mondták el a nagy vagyon szétfoglalásának történetét.

Lipót király halála után a belga állam a hagyatéki tárgyalás megvárása nélkül lefoglalt a király vagyonából háromszáz millió frankot. Az örökösök kifogásolták a törvényes forma mellőzésével és a törvényes határidő megvárása nélkül tett intézkedést és pert indítottak a belga állam ellen. A francia honosságu örökösöket *Poincaré* és *Viviani* ügyvédek, Franciaország mostani és volt miniszterelnöke képviselték, a belga örökösöket *Delacroix* brüsszeli ügyvéd, a németeket pedig *Stengel* müncheni és *Hermenting* jénai ügyvéd. Köteteket tesznek ki a pör iratai a hozzájuk tartozó okiratyüteménnyel, mindez azonban hiábavaló volt, mert a pört a belga kormány nyerte meg.

Háromszázmillió frank tehát máris kikapcsolódott a hagyatékból. Ez azonban csak kisebbik része volt. Jóval nagyobb rész jutott a király legmeghittőbb bizalmasának: *Vaughan* bárónőnek a kezére. Lipót király, amikor közelébe érezte a halálát, megparancsolta, hogy azt a három vasszekrényt, amelyet brüsszeli palotájában, a hálószoba mellett levő szobában őrzött, haladéktalanul szállítsák el a bárónő lakására. Ragaszkodott hozzá, hogy az átszállítás még az életében történjék meg, mert jól sejtette, hogy amint lehunyja a szemét, a három kincses szekrényt lefoglaltatják a törvényes örökösök. A három szekrényben nagy értékek voltak. — Ezekben tartotta a király belga, francia, hollandus és Kongó-részvényeit, amelyek akkor is milliókat jövedelmeztek esztendőnkint, most pedig sok milliárd értéket képviselnek. Az értékpapírosokon kívül fantasztikus értékű ékszerek, drágakövek és aranypenz is volt a vasszekrényekben. Mindezt nagyon sürgősen akarta a király a bárónőhöz eljuttatni. A szállítási régi komornyikjára, *Deguelder Gusztávra* bízta.

amelynek a község környékére kizárólagos vadászati joga van. Az új liberális párti svábok a vadásztársaságba is beléptek, amely ezáltal nagyszabású egyesületté alakult.

A komornyiknak fantasztikus ötlete támadt. Jól tudta, hogy ha a szekrényeket udvari szállítókosztra teteti, az egész város észreveszi s akkor minden kérdezősködés nélkül megtudják azt is, mi van a szekrényekben és hova viszik. Ezért az udvar egyik hátulsó kapuján keresztül egészen egyszerű, szinte szegényes *halottaskocsin* szállította el a mesés értékeket rejtő szekrényeket és gondoskodott arról is, hogy senki se tudja meg, hova viszik a becses szállítmányt. Valóban így is történt: *Brüsszel népe semmit sem vett észre és semmit sem sejtett.*

A király vagyonának számottevő része most már *Vaughan* bárónő kezében volt, aki a legnagyobb óvatossággal helyezte mindent biztonságba. Ezzel azonban még nem érte be. A királynak volt egy valóban fejedelmi yachtja: az *Alberta*. Ennek a yachtnek a lakószobái, szalonjai és ebédlői ugyanolyan királyi pompával voltak berendezve és felszerelve, akár a brüsszeli palotában. A király, aki biztosítani akarta a yachtot a bárónőnek, angol kikötőben regisztráltatta, még pedig nem a saját nevében, hanem *Davis Jefferson* néven, a yacht nevét pedig megváltoztatta *Mr. Johnson-ra*. Amikor feltározni akartak a yachtot, akkor tudták csak meg, hogy nincs belga vizen és a király nevében. Mégis érdek lődtek iránta s, megállapították, hogy *Vaughan* bárónő, aki gyakran utazott a yachtot, a hajóról minden értékes holmit elszállított még a király halála előtt. — Arany és ezüst evőeszközök, kristálykészletek, ma már megbecsülhetetlen értékű porcellán-szervizek jutottak így a birtokába.

A megbénult posta.

(Bucuresti bizottság vizsgálja felül a volt erdélyi postagazgatóságok működését.)

Az *Aradi Közlöny* hírt adott arról, hogy április 1-én új posta-rendszert léptettek életbe Erdélyben, amely azonban nemcsak hogy nem vált be, hanem szinte megbénította Erdély egész iparát és kereskedelmét. Az új módszer felforgatta a régi és jól bevált szabályokat, elvégezhetetlenül sok munkát rótt a tisztviselőkre, megakasztotta az utalványforgalom rendes lebonyolódását, pénzkrizist teremtett, sőt megoldhatatlan feladat elé állította magát a bucaresti központot is. A panaszkok egész áradatával ostromolták az

illetékes hatóságokat, amelyeknek első fóruma végre elhatározta, hogy bizottságot küld ki Bucurestiből azzal a megbizással, hogy vizsgálja felül, hogy szuperál az új rendszer és mint működnek a régi postagazgatóságok, amelyeket az új rendszer postafelügyelőségekké szervezett át. A bizottság már el is indult Bucurestből azzal a széles jogkörrel, hogy ha okvetlenül szükséges, akár a régi postai rendszert is visszaállíthatja Erdély területén. Így nagyon valószínű, hogy a postagazgatóságok hamarosan vissza fogják kapni ha nem is a régi címüket, de legalább a régi hatáskörüket.

Hogy áll a leu?

Április 20-án fizettek 100 lelért: Párisban 7.12 frankot

Budapest 2100 kifizetői 2800 beltrőldi koronát.

Belgrádban 47.50 dinárt

Bécsben 33000 osztrák koronát

Sport.

— Az aradi róm. kath. főgimnázium ifjusága április 22-én (vasárnap) d. u. fél 6 órakor *Strifler Ferenc* főgimnáziumi tornatanár vezetése alatt a tornateremben tartja II. vivó-és tornaversenyt, amelynek sorrendje a következő: 1. Szabalygakorlatok szulzókkal: bemutatják a vivó fiuk. 2. Olasz töriskola-vivás. V—VI. oszt. -kezdők részére. 3. Szertornázás ribstolon (svéd palánk v. bordásfal.) I. alsó oszt. fiuk. II. felső oszt. leányok. 4. Olasz kardiskola-vivás. VI—VII. oszt. fiuk. 5. Gyakorlatok mászópóznán. Japán légtornázás. 6. Tör- és kardvivóverseny: döntőmérkőzés. 7. Csapatornázás magaskorlátón. VII. és VIII. osztály csapata. 8. Tornagula. A vivóverseny előmérkőzése szombaton d. u. 6 órakor és vasárnap délelőtt 10 órakor lesznek.

— CAMP.—ATE. bajnoki mérkőzés és bajnoki mezei futóverseny vasárnap délután az óvártéri sporttelepen.

— Közgyűlés. Az Aradi Korcsolyázó-Egylet f. hó 29-én, vasárnap délelőtt 10 órakor tartja közgyűlését a Parcul Eminescuban lévő helyiségben a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitó. 2. A választmány jelentése. 3. Pénztárnok és számvizsgáló-bizottság jelentése. 4. Alapszabály módosítás. 5. Választások. 6. Esetleges indítványok. Elnökség.

— Angol—magyar mérkőzés. Budapestről táviratozzák: Az oxfordi egyetem gyephockey-csapata tegnap a Magyar Hockey Club csapatával mérkőzött 3000 főnyi közönség előtt. A mérkőzésen megjelent *Horthy Miklós* kormányzó és *József főherceg* is. A kezdés előtt a kormányzó bemutatatta magának *Scottot*, az oxfordi csapat és *Henrik Antal*, a magyar csapat kapitányát. A mérkőzés az angolok nagy technikai fölényének jegyében folyt le, amely kiforrott és gyors összjátékkal dolgozott, míg a magyar csapat csak a védelemben mutatott kiemelkedő formát. A magyar csatársor a kínálózó gölhelyzeteket nem tudta értékesíteni. Az első félidő eredménye 2:0, a végeredmény 5:0 volt az oxfordiak javára.

A volt Habsburg-javak.

(Magyar-osztrák tárgyalás a volt monarchia közös kulturkincseinek felosztásáról. — Lettározzák a magyar és osztrák kézben levő műkincseket.)

(Az Aradi Közlöny budapesti tudósítójától.) A monarchia szétbomlásával felmerült problémák között elsőrendű fontossággal bír azoknak a műkincseknek a felosztása, amelyeket a monarchia fennállása idején a közös vagyontól szerzett. A trianoni békeszerződés ebben a kérdésben természetesen nem tartalmaz határozott rendelkezéseket, illetve intézkedéseket, hanem szabad megállapodás tárgyává teszi a felosztást. Tekintettel arra, hogy a monarchia kulturkincseit Magyarország és Ausztria szerezte meg, a felosztás Magyarország és Ausztria ügye csupán, míg a császári koronajavak az utódállamok között fog felosztásra kerülni. A magyar-osztrák „közös” kulturkincsek felosztására vonatkozóan ma meg is indultak a tárgyalások Magyarország és Ausztria között, a miknek jelenlegi stádiumáról dr. Czako Elemér, kultuszminiszeri tanácsos, tárgyalási biztosi a következő információt adta:

— Tudvalevően egész sereg műkincset szerzett a régi monarchia a közös kormányzás ideje alatt. Ezek a műkincsek egyrészt azért, mert magyar és osztrák vagyontól vásároltattak, másrészt mert igen sok magyar vonatkozású és eredeti tárgy van köztük, a monarchia likvidálásával felosztandók Ausztria és Magyarország között. A felosztásra vonatkozóan a tárgyalások már megindultak. Legelső sorban lajstromoztuk a múlt héten Bécsben megtartott első ülésünk keretében a bécsi közös vonatkozású mű és egyéb közös kulturkincseket, kivéve a volt császári koronajavakat, amelynek likvidálását a Nemzetek Szövetsége még nem rendelte el és amik tulajdonképp az összes utódállamok között lesznek felosztandók.

— A felosztást illetően a magyar álláspont az, hogy az összes magyar vonatkozású, illetve magyar eredetű műkincsek Magyarországot illetik meg és további megőrzés végett a Nemzeti Múzeum vagy az új országos levéltár kezelésébe adandók át. Ezzel azonban az osztrák javaslat az, hogy a műkincsek a civilista arányában osztagosan fel. Ez az álláspont azonban ránk nézve sérelmes, mert hiszen tudni való, hogy rengeteg olyan szinte felbecsülhetetlen műzeális értékű tárgy és okmány került fel Bécsbe önkényesen, amelyek elvitázhatatlan magyar tulajdonok és amelyeket már a monarchia fennállásakor is ismételten megkíséreltünk visszaszerezni. Ezeket a dolgokat természetesen nem lehet a hozzájárulás

arányában felosztani, mert ezek kezdetől fogva a mieink voltak, igaz, hogy hozzájárulásunk nélkül kerültek el tőlünk az abszolutizmus idejében. Amint említettem, likvidálás alá kerül, de már a bé-

Az aradi lövészegylet,

Salacz, az Einwohnermeister és a spieszbürger-uralom.

(Báró Orczy Lőrinc és az aradi vadászok. — A városligeti szép napok. — A sörház és a családi erdő.)

Báró Orczy Lőrinc volt 1831-ben Arad főispánja. Innen-onnan száz esztendeje, hogy ez a demokráta érzelmi főúr az aradi polgársággal egyetemben megalapította az aradi lövészegyletet. A városligetet — amely báró Orczy tulajdona volt — az alapító azzal adta örökbe a lövészegyletnek, hogy kötelessége lesz a liget gondozása és fentartása. Életbelépett az ötvenes évek elején a Bach-féle telekkönyv, s a városligetet tévesen úgy telekkönyvelték el, hogy az Arad tulajdona. Ma is így van.

Spieszbürgerek és főlovászek.

Az egyesület nyomban lelkesedéssel Orczy Lőrinc bárót választotta meg főlovászmesterré. Aradon az u. n. spieszbürger-uralom divatozott. A spieszbürgerek domináltak a városi és megyei közigazgatásban, az iparban, a kereskedelemben és a társadalmi élet minden megnyilvánulásában. Közülük kerültek ki a polgármester és a tanácsosok. Kik voltak ezek? A Tonesz-, Feiberger-, Andrányi-, Vally-, Lillin-, Stolcz-, Szeiler-, Tedeschl-, Zukovics-, Dományi-, Probst-, Bisztriczky-, Hermann-, Beck-, Koszka-, Limbeck-, Klingenspöck-, Reinhard-, Obetkó-, Stampf-, Bettelheim-, Dobiaschi-, Gebhardt-családok. Nyelvükre, sőt nevükre nézve is nagyjából németek. Érzelmükre: mindannyi szinmagyar. S a spieszbürgerek egyetlen szórakozóhelye az Orczy liget volt, minden bál, hangverseny, népiünnepély: ott zajlott le. Zengett naphosszat a cigányzene, meg a katonabanda. A lövészegylet vendéglője hemzsegett a mulató vendégektől, a söröző spieszektől és sok vendége volt a ligeti „Közjónak szánt fürdő”-épületnek is. Körhinta és ásványvíz-csarnok díszleltek. A lövészegylet Orczy szellemében gondoskodott szórakozásról. Mert amikor meghalt a báró, egészen 1856-ig: az abszolutizmus ennek az egyletnek működését is beszüntette és csak akkor éledt fel újra, amikor az osztrák Stadthalter jóváhagyta az alapszabályokat. És következtek egymásután a főlovászmesterek: Helm Domokos, Horváth Ádám, báró Simonyi Lajos, Náray Imre, Kövér Gábor, Grünwaldi Ferenc, Mülek Lajos. (Ma dr. Robu János főpolgármester a főlovászmester és elnök, ügyvezető főlovász pedig Varjassy Lajos. Volt-ottan belügyminiszter a fővédnöke

beszerződés kötelezése alapján a Habsburgok uralkodói koronájára, amelyek felosztásáról azonban a Nemzetek Szövetsége fog dönteni és amelyekből az összes utódállamok részesülnek majd.

az aradi lövészegyletnek 1923-ban.) A vadászok aztán minden évben megünneplik Orczy báró emlékét és emlékbeszédek hangzanak el az alapító fölött a banketten.

A városliget alkonya.

Huszonhárom esztendeje Koszka Emil a gondnokja az aradi lövészegyletnek. Az ügyvezető gondnok ambícióval, szeretettel és szorgalmasan igyekszik fentartani az egyleti életet. Az agonizáló liget körül új levegőt akar teremteni. Mert a hetvenes évek felé már agonizált a városligeti élet. Letűntek a spieszbürgerek, megjelent a kérlelhetetlen Salacz Gyula, a spieszbürger-uralom komok és keményakaratu ellensége. Sorra keletkeznek az aradi parkok (— Kossuth-, Baross és Salacz-park) — egymásután bujnak ki a földből a városi üdülőkertek, kivirul az alkotmányos élet és friss szellőt fujdogálnak Arad fölött. Új generáció keletkezik — a spieszbürgerek érája letűnik. Hogy Salacz személyesen hogy vélekedett a spieszbürger-uralomról, arra itt ez az igaz történet:

Limbeck József volt ércpórsógyáros egyszer kihallgatáson volt Salacz Gyula polgármesternél és mikor Limbeck magából kikelve odaszólt a polgármesternek:

— Wie können sie mit mir so reden. Ich bin doch — ein Arader Bürger?!

Salacz indulatosan válaszolt:

Vas sind Sie, Arader bürger? Es gibt hier kein Bürger!

Limbeck kérdőleg válaszolt, alább:

— Was bin ich dan?

Salacz: Ein Arader Einwohner!

Limbeck: Also dan sind si kein Bürgermeister hier, sondern Einwohnermeister!

Salacz meglepőten hallgatta a megjegyzést és hátat fordított, ott hagyta a faképnél Limbecket.

Ki jár ki most már a régiak közül a ligetbe? Talán csak Varjassy Lajos, meg Koszka Gyula, akik mindenképpen szeretnék, ha a régi tagok a régi lelkesedéssel folytatnák a küzdelmet, — a száz esztendősi egyleti múlt tiszteletére...

A spieszbürger-sör.

Kiveszték a spieszbürgerek, a kákról többek között így vagyon, hogy a régi sörházat értékesebb várnának tartották, mint a családi erdőt. Az osztrák uralom alatt az

államkincstár Arad városának bizonyos szolgálatok fejében felajánlotta a régi sörház épületét, — vagy a családi erdőt. Választani kellett. A spieszbürger-uralom a sörházat kérte. Ezért évi 3000 forint bért fizettek akkor, fát azt ugyanis lehet venni, de sörházat alig. Arad így kapta ezt a rozoga épületet a milliós családi erdő helyett. A spieszbürgerek a sörhöz ragaszkodtak. Sörért mindent. Még erdőt is! Az erdő most is virul, de hol van a sörház rozoga viskója? ... Ki ne értené meg Salacz polgármester alkoholmentes várospolitikáját? (A sör is megbuktatta a spieszbürgereket.)

Most Koszka és Varjassy fáradsalmait talán siker fogja koronázni. Jó lenne, ha a városligeti szép napok újra felvirulnának. Robu János dr. főpolgármester is belátja, hogy a régi főlovászek törekvése tiszteletreméltó városérdők. A lövészegylet visszaadhatja Aradnak legnagyobb múltu, legkellemesebb szórakozóhelyét.

A városliget nem halt meg, csak alszik. Ébresszük föl. A spieszbürger-uralom a múlté.

Pekete Tivadar.

Az aradi cukrászok száz percentes emelése.

(Dr. Robu János főpolgármester újból maximál.)

Dr. Robu főpolgármester megszüntette az aradi cukrászdákban a maximális árakat. Amint megirtuk a város vezetőségének az az intenciója, hogy a vendéglőkben, kávéházakban felfüggeszti azoknak az élelmickeknek maximális árait, amelyek nem tartoznak a fontos közszükségleti élelmiszerek közé. Amint annak idején illetékes helyen nyert információk alapján megirtuk, a maximális árak megszüntetése nem jelent azt, hogy az árusítók a nem maximált élelmiszereket tetszés szerinti áron árusíthatják. A törvényben megengedett polgári haszonnal többet senki sem számíthat. Az aradi cukrászdák a maximális árak megszüntetését felhasználták arra, hogy a sütemények árát egyik napról a másikra száz százalékkal emeljék fel. Azt a süteményt, amelyet tegnap még két leírt árusítottak, ma már négy leírt adják. Dr. Robu János főpolgármester kijelentette az Aradi Közlöny munkatársának, hogy a cukrászok árdragítását semmi esetre sem tűri el. Dacára a maximális árak felfüggesztésének, ha a megengedett haszonnal többet számitanak, rájuk nézve súlyos következményeket vonnak maguk után. Tettük a spekulációság elé kerül, ahol mint árdragítókat súlyosan büntetik.

— Különben — mondotta a főpolgármester — hogy a további árdragításnak elejét vegyem, kénytelen leszek a cukrászsütemények árát is maximálni.

Sorra megszűnnek

az aradmegyei önkéntes tűzoltóságok
(Nem engedélyezte a belügyminiszter a nyugatromániai tűzoltószövetséget.)

Az aradmegyei önkéntes tűzoltóságok, amelyek a háború előtt és a háború alatt — különösen Schill József alispánja alatt, — rohamos fejlődésnek indultak, az utóbbi időben sorra szűntek meg működésüket. A vármegyei tűzoltószövetség annak idején élénk agitációt és tevékenységet fejtett ki, úgy, hogy a legtöbb aradmegyei községben jól szervezett és kifogástalanul működő önkéntes tűzoltótestületek alakultak. Most pedig arról érkeznek szinte hónapról-hónapra jelentések, hogy a járási székhelyeken működő tűzoltóságok kellő pótlás hiányában feloszlottak. Jelenleg Gioroc (Györökön), Ineun (Borosjenőn) és még egy-két aradmegyei községben működik csak az önkéntes tűzoltóság, míg Sirián (Világoson) Pancotán, Semlacon, Curticin (Kürtösön) és még néhány községben megszűntek az önkéntes tűzoltóságok.

Noha a tűzoltóságok fenntartása elsőrendű közérdek, a hatóságok részéről nem részesítik kellő pártfogásban az önkéntes tűzoltóságot. Az aradi és temesmegyei tűzoltószövetség például két évvel ezelőtt felterjesztést intézett a timisoarai (temesvári) prefektúra útján a belügyminiszteriumhoz, hogy engedje meg a nyugatromániai tűzoltószövetség megalakítását, amelynek feladata lett volna a tűzoltóság elhanyagolt ügyét fellendíteni. A kérvényt a belügyminiszterium még máig sem intézte el és így nem lehet csodálkozni azon, hogy az aradmegyei önkéntes tűzoltóság a maihoz hasonló válságos állapotba jutott.

A Sebestyén—Odry affér.

(Szombaton tárgyalja a járási bíróság.)

Zih József járásbíró holnap tárgyalja az annak idején nagy port felvert Sebestyén—Odry affért, amely egy jelentéktelen összeszólalásból súlyos testi sértéssel végződött. A múlt év december hónapjában történt, hogy Sebestyén Jenő, az aradi városi színház táncoskomikus felesége és kollegái társaságában a kávéházban szórakozott. A szomszéd asztalnál kedélyes hangulatban mulatott Odry Zoltán városi tisztviselő. Éjjelután a tisztviselő asztalánál a hangulat mindig melegebbé vált és az elfogyasztott alkohol hatása már mutatkozott Odry Zoltánon és társain. Sebestyén Jenő kágyázással töltötte az estét, felesége pedig közvetlen mellette ült. Odry Zoltán, aki már ekkor illumi nált állapotban volt, felállt asztalától odament Sebestyénékhez és bántó kifejezésekkel molesztálta a színészt és feleségét. Sebestyén Jenő visszautasította a hangot és felszólította Odry Zoltánt, hogy távozzék asztalától. Odry hirtelen harragra lobbant és tettleg inzultálta, a nálnál sokkal kisebb termetű táncoskomikust. A megbántott szí-

nész nyomban elégtételt akart venni a rajta ért súlyos sérelemért, de társaságának sikerült a megbántott Sebestyén Jenő felizgatott idegeit lecsillapítani, Odry Zoltánt pedig visszakísérték társaságához. Már ügylészott, hogy az affér simán és csendesen befejeződik, azonban néhány perc múlva felugrott Sebestyén Jenő asztalától, zsebkését előrántotta és azzal több súlyos sebet ejtett Odry Zoltánon. A véres incidensnek a kávéházban szórakozó vendégek vettek végett, akik szétválasztották a két haragost és Odry Zoltánt az aradi közpórházba szállították be,

Eszrevételek az új lakástörvényhez

Írta: Dr. Székely Aladár ügyvéd.

(Befejező közlemény.) Még néhány apróbb megjegyzést kell tennem, hogy eddigi cikksorozatom nehány hiányát pótoljam.

I) Ki a mesterember? A tulajdonságügyi államtitkárság a cluj-i táblával, a cluj-i törvényszékkel és a lakásbérleti hivattal egyetértve 1922. május havában elvi jelentőségű megállapodást létesítettek, amely szerint „Mesteremberek azok akik segéd nélkül dolgoznak”.

II) Ha az albérletbe adáshoz a tulajdonos a maga részéről hozzájárult — akár butorozott, akár butorozatlan helyiség albérletbe adásáról van szó — akkor az felmondási okot nem képezhet. Leghelyesebb tehát, ha a főbérleti helyiségek albérletbe adása előtt kikérik ehhez a háztulajdonos beleegyezését.

III) A legnagyobb bajok a felemelt bérek behajtása tekintetében fognak felmerülni. Ugyanis a bíróság nem hajlandó semmi körülmények között a polgári perrendtartás 415. §-ának 5. pontját alkalmazni, sem azt kimondani, hogy aki a megállapított bért 15 nap alatt felebezésre való tekintet nélkül ki nem fizeti, az azonnal kilakoltatható. Éppen ma hozott a járásbíró C. 2715/923. szám alatt egy ítéletet, amelyben megállapította, hogy a lakó már a korábbi lakbér megállapítási perbeli ítéletnek sem tett eleget s mégis csak augusztus elsejére mondotta ki a kilakoltatást s akkor sem felebezésre való tekintet nélkül. Ezen gyakorlat ellen, amely ellentétbe helyezkedik a törvénnyel, s amelynek révén milliókra menő felemelt bérek fognak behajthatatlanná válni, — a felső bíróságoknak kell első sorban tiltakozó szavukat felváltani. A törvény alkalmazását mellőzni nem szabad, mert ez csak újabb zavarokra fog alkalmat adni.

IV) A butorozott lakások bérbeadásának kérdését úgy kezelték eddig a lakáshivatalok és a törvényszékek, hogy a lakó kiadhatja akár egész lakását is butorozva albérletbe, — ellenben a tulajdonosnak nincs ehhez joga.

Legutóbb a törvényszék lakás-

ahol két hétig kezelték sérülését. A rendőrség az affért követő napon őrizetbe vette Sebestyén Jenőt, akit azonban a vizsgálóbíró, te kinttellel, hogy Aradon bejelentett lakása és állandó foglalkozása van szabadlábra helyezte. Odry Zoltán két héten túl gyógyuló testi sértésért jelentette fel a táncoskomikust és így a járásbíróhoz került az ügy, melyben holnap tartják meg a tárgyalást. Abban az esetben, ha a tárgyaláson a sértett fél kibékül támadójával, megszűnteti a járásbíró a büntető eljárást. Az érdekes tárgyalás iránt nagy érdeklődés nyilvánul meg.

ügyel felebbviteli tanácsa C. II. 183/923. szám alatt a háztulajdonos butorait kitétette az általa butorozva bérbeadott lakásból és a lakást butorozatlanul utalta ki más valakinek. Így 40.000 lel értékű butor került a zsibáruhoz csupán azért, mert a háztulajdonosnak nincs joga a saját lakásával azt tenni, amit bármelyik lakója eddig szabadon megtehetett; illetve a joga meg lett volna, de azt a törvényszék nem vette figyelembe.

Megjegyzem, hogy a háztulajdonos nyugdíjas vasutas, akire igen ráért volna a butorozva kiadott szogákért elérhető bértöbblet. — Ilyen és ehhez hasonló esetek igazolják, hogy amíg a lakáshivatalok s illetve a lakbérleti bizottságok fennállnak, addig a háztulajdonos még a legszűkebbre szabott jogokat sem fogja gyakorolhatni a saját házában.

A törvényszékek tehermentesítése szempontjából is igen fontos volna, hogy a lakbérleti bizottságtól feljebbvitelt lakásügyek, amelyek egy tanácsot állandóan lekötnek, végrevalahára megszűnjének.

EZ ARAD!

*

Jöjjön Riminibél!

Olvasom a külföldi lapokat, ahol már nyaralási feltételeiket adják az ugynevezett világturisták. Az olasz turisták, amelyek békeidőben nem is tartoztak a fashionable turisták közé, szintén lírikus hangon, mondhatnám tulságosan lírai tenorban zengik önreklámjaikat. Ki emlékszik, hogy annak idején öt líráért milyen fényes penziót lehetett kapni Venezia, vagy Ancona akármelyik villájában? A régi monarchia minden kevésbé tehető biztosi hivatalnok is megengedhette magának, hogy az olasz ég napjától lesülve térjen meg őseihez szep tember elején. Ezzel a lesüléssel most felsültünk. 30—40 líráért adják a napi ellátást, például Riminiben, Veneziában és Lovranában,

Gradoban és Abbaziában ugyan csak. Nem kell bagarimus hozzá, hogy megállapítsuk: az olasz líra már nem is líra, hanem elégia. Elég elégia! Ötvenezer leiből már el lehet utazni négy hétre egy hidromtagu kis családnak. Ezt is csak úgy, ha a harmadik héten esetleges bankátutalásokat fix pénzügyvezetékkel bekötöttünk. Hát ha zavarba jönünk. Az ember sohasem tudhatja. A tenger árja és az olasz ég azurja kiszámíthatatlan.

Az árak viszont beszámíthatatlanok. Jugoszláv és cseh turisták se járnának jobban a nyaralási költségvetéssel. Ki mint költséget, úgy nyaral. Ajánlatos, hogy idén az országhatár keretel között pihenjük ki teli fáradalminkat. Némi fantáziával a Marost is Salzkammergut tónak, vagy adriai öbölnek lehet tekinteni. Olcsón lehet nyaralni a strandon és az ezres ligetben. Még egy ezres se kell hozzá. Az itáliai dunziókról vérző szívvel lemondhat, nagyságos asszonyom. Hacsak... (f. i.)

Mozi.

* Nagy Katalin cárnő, a monumentális történelmi dráma nagy sikere közepette került pénteken bemutatásra az Apollóban. A publikum őszinte elragadtatással adózott e hatalmas, nagykonceptiójú filmremekműnek. A hajdani óriási Orosz ország egyik legmarkánsabb egyéniségének, a híres uralkodók sorában a leghiresebbnek az élettörténete ez: Katalin cárnőnek, akinek asszonyi méltóságát, büszkeségét, önértékét kezdik ki azok a sorozatos megaláztatások, amelyekben mint trónörökösnének része van. De fordul a kocka, Katalin a maga ragyogó szépségével, energiájával, asszonyi ravaszágának minden erejével diadalt ült hajdani ellenségét fölött: pipogya férje helyett ő kerül a cárok trónjára s ezzel kezdetét veszi az orosz birodalom történetének egyik legragyogóbb fejezete, amelynek középpontjában ő áll, Nagy Katalin cárnő. A pompázatos történelmi dráma még szombaton, vasárnap és hétfőn látható az Apollóban.

* Döntés éjszakája az Urániában. Csudásan érdekes, páratlanul izgalmas dráma bemutatója lesz szombaton az Urániában. A hajdani idők egyik legérdekesebb problémája van adva, modern köntösbe öltöztetve, mindvégig változatos és érdekes mese keretében. A dráma hősnőjének, miként a legenda Pókaynéjának döntenie kell két ember sorsa, élete fölött; csak hogy nem, miként a réges-idők történetében két fia, hanem — és itt adódik a nagyszerűen megkonstruált drámai összeütközés, — férje és a szerelme fölött. Az asszony nem tud, vagy nem akar választani s a kérdést az öregedő férj oldja meg, feláldozza önmagát a fiatalok boldogságáért. A kiváló értékkel megalkotott dráma szombaton, vasárnap és hétfőn szerepel az Uránia műsorán.

HIREK.

Aradi németek a bánáti német-sváb szövetségben.

A bánáti német-sváb nemzeti szövetség Aradra is kiterjesztette működési körét és az aradi német-ség körében már nagyban folynak az előkészületek a német nemzeti szövetség aradi helyi szervezete megalakítására. A szervező bizottság ma felhívást intéz azokhoz az aradi németekhez, akik be akarnak lépni a német-sváb nemzeti szövetségbe, amely a Bánát 120 községéből mintegy 200.000 németet egyesít magában. Az előkészítő bizottság felkéri a belépni szándékozókat, hogy a német-sváb nemzeti szövetség aradi szervezetének megalakítása végett vasárnap, április 22-én délután három órakor jelenjenek meg a Starda Grigorescu (Tabajdy-utca) levő német iskola helyiségében.

— **Irország a népszövetségben.** Dublinból jelentik: Fitzgerald ir külügyminiszter ma bejelentette, hogy Irország benyújtja a népszövetséghez felvétele iránti kérelmét.

— **Egy volt prefektusi titkár halála.** Tragikus körülmények között hunyt el tegnap Dragan Octavian volt aradi prefektusi titkár. A rokonszenves és hatalmas fizikumú urifit Aradon, akik ismerték, tisztelték és szerették. Dragan, aki a bucarestii egyetem jogi fakultásának a hallgatója volt, egy az utóbbi időben esős napon meghalt a vilamosra várakozás közben és most hosszas szenvedés után otthonában, Ciciren (Maroscsicséren) 25 éves korában meghalt. Az elhunyt fiatal ember öccse volt dr. Dragan Sándor aradi közkórházi orvosnak. Temetése holnap délután lesz Ciciren, amelyre az aradi egyetemi hallgatók és az elhunyt barátai nagy számban fognak kiutazni.

— **Fascista-ellenes összeesküvés.** Rómából táviratozzák: Az Idea Nazionale szerint Milanóban fascista-ellenes összeesküvést fedeztek fel, amelynek a feje Poscho futurista festő, aki nagy pénzüsszeggel rendelkezett az összeesküvés céljaira. Nyolc összeesküvőt letartóztattak, akik beismerték szándékukat.

— **Eskütétel.** Istratescu S. Vazul volt baltai albíró ma délelőtt az aradi királyi törvényszék teljes ülése előtt letette a hivatali esküt és holnap már elfoglalja új hivatalát a pecicai (pécskai) járásbírószágon.

— **Konfliktus Károly exkirály eladott ékszerei miatt.** Párisból jelentik: Néhai Károly exkirályi svájci tartózkodása idején a családi ékszerek egy részét eladta ötmillió svájci frankért. Az ékszerek között van néhány rendkívüli értékű antik florenzi eredetű ékszer és ezeket a saint germaini békeszerződés értelmében az olasz kormány magának vindikálja. Ebből kifolyólag a Habsburg-család ékszereinek megvásárlói és Olaszország között több konfliktus keletkezett, amelyeknek elintézésére mind a két fél egy kiváló párisi jogász döntését kérte ki, aki egyszersmint a francia külügyminisztérium ügyésze is.

— **Az aradi állambiztonsági hivatal hivatalos óráit délen 12 óráig délután 2 óráig tartja.** A hivatal kizárólag ez idő alatt fogad magánfeladatokat.

— **Uj utcanevek.** Arad város vezetősége néhány nappal ezelőtt elhatározta, hogy azoknak az utcáknak neveit, amelyek még magyar néven szerepelnek, román névvel fogja ellátni. A város vezetősége ma állította össze az új román névvel ellátott utcák listáját. Az új utcanevek a következők: Lenkey-utca — Strada Egalitatei, Besze János-utca — Strada Fraternitatei, Mozdony-utca — Strada Franceza, Libásdülő — Strada Poetului, Zimándi-utca — Strada Surilor, Báró Jósika-tér — Piata Carpati, Reviczky-utca — Strada Retezat, Szentleányfalvai-utca — Strada Jiului, Ocskay-utca — Strada Oltului, Kövér Gábor-utca — Strada Crisului, Tinódy-utca — Strada Moldova, Bezeredy-utca — Strada Siret, Rakács Tamás-utca — Strada Flamanului, Klapka-utca — Strada Ovidiu és Irányi Dániel-utca — Strada Bodrogea.

— **Leégett gyár.** Bucarestből jelentik: Tegnap este nagy tűz ütött ki az Orion-keményítő gyárban. A tűzoltóság önfeláldozó munkája dacára az egész épület leégett. A kár 20 millió lei. (Rador.)

— **Vízözön előtti lelet.** Budapestről táviratozzák: A nagytapolcsányi homokbányában egy, a vízözön kora előtti időből származó csontvázat találtak, amelynek két méter hosszú csontjai is vannak. A csontváz egyik foga 17 centiméter hosszú és 19 széles a zománca s még mindig ép és fehér. A leletet a pozsonyi múzeumba szállították.

— **Károlyiné megsértését nem adják ki.** Budapestről táviratozzák: A Tisza-per főtárgyalásán annak idején dr. Ulain Ferenc, a Tisza-család megbízottja Károlyi Mihályné grófnéról kijelentette, hogy ilyen nő nem kérhet a bíróságtól védelmet, mert maga dicsekedett azzal, hogy tiszták ölében ült. Ulain, aki nemzetgyűlési képviselő, ezért rágalmazás és a női becsület megsértéséért feljelentették. A törvényszék a nemzetgyűléstől kérte Ulain kiadatását és a mentelmi bizottság hosszabb vita után elhatározta, azt javasolja a Háznak, hogy Ulain mentelmi jogát ne fűgesszék fel.

— **Hamvas bőre hogy legyen.** Kaiser Borax-ot vegyen.

— **A világhírű „Oseta” harisnyák minden színben Kell és Krausz cégnél.**

Benkőné Litzenmayer Poldi halála.

(Az aradi színház gyásza.)

A magyar színészetnek ismét gyásza van. Ez a gyász speciálisan aradi vonatkozású, ha tulajdonképpen is Arad határain. Benkőné-Litzenmayer Poldi, az aradi színház volt tagja, ötvenkilenc éves korában Budapesten meghalt. A hír legfőképpen azért érinti váratlanul Arad közönségét és művészvilágát, mert alig néhány hónapja búcsuzott el Benkőné az aradi színháztól és alig egy hónapja múlt, hogy elköltözött Aradról és repatriált Magyarországra.

Benkőné halála megerősíti valahogy azt a régi tételt, hogy a színész vagy a színésznő, ha végleg megválnak a mesterségétől egy lépéssel közelebb jön az elmúláshoz. Így volt az Benkőnéé is. A művészasszony régóta betegeskedett és ez a betegség mindaddig nem tudott erőt venni rajta, amíg a színház közelében élt.

Tegnapelőtt két távirat érkezett rövid egymásutánban Timisoarara (Temesvárra) ott lakó leányához. Benkő Gizéhez. Az egyikben jelezték Benkőné hirtelen rosszulletét, a másik már a tragikus halálhírt hozta. Benkő Gizma ugyancsak táviratilag értesítette az Aradi Közlönyt édesanyja haláláról.

Benkőné-Litzenmayer Poldi és huga Szidi a nyolcvanas évek legkiválóbb ballerinái közé tartoztak a volt osztrák-magyar monarchiában. Körülbelül husz esztendővel ezelőtt került Litzenmayer Poldi Aradra. Kecskeméti Ignác igazgatása alatt, mint szólistáncos nő és színésznő, azután férjhez

— **Csehországban vigyáznak a fogyasztók érdekeire.** Prágából jelentik: A mai minisztertanács elhatározta, hogy a cukor piaci árának felemelkedését nem engedélyezi és egyúttal megteszi a megfelelő intézkedéseket, hogy a belföldi fogyasztásra szánt cukor ne kerüljön kivételre.

— **A népszövetség és a leánykereskedés.** Genéből jelentik: A népszövetségi tanács ma foglalkozott a görög és a bolgár lakosok kiutasítása és elnyomása ügyéből keletkezett incidenssel. Majd pedig foglalkozott a leánykereskedelem megakadályozására kiküldött bizottság jelentésével. A tanács felszólította a titkárt hivatali, hogy foglalja össze az egyes országokban a leánykereskedés megakadályozására hozott törvényeket és kiadott rendeleteket. A tanács fel fogja hívni a kormányokat, hogy csatlakozzanak a leánykereskedés elfojtására hozott 1921-iki egyezményhez.

— **Lobkowitz Frigyes herceg meghalt.** Bécsből jelentik: A Korrespondenz Wilhelm jelentése szerint a Löw-féle szanatóriumban ma veszesugorodásban meghalt dr. Lobkowitz Frigyes herceg, a hercegi család második ágának feje. Holttestét Horizba szállítják, ahol a családi sírboltban fogják nyugalomra helyezni.

— **Az acélkirály a német ipar ellen.** Londonból jelentik: Schwab amerikai acélkirály azt javasolta Angliának, Franciaországnak és az Egyesült Államoknak, hogy fogjanak össze a fogyasztási területek közös lefoglalása érdekében, amelyeken Németország versenye ma ugyancsak kizárólagos. Az acélkirály

ment, de korán olvált. Amikor Szendrey Mihály megvált a kassai színház igazgatóságától és Aradra jött, szintén tagjává szerződött Benkőné. Azóta Aradon működött. A legkitünőbb aradi családok gyermekeit tanította táncra és a mi színpadi működését illeti, a pontosság, a megbízhatóság és a lelkiismeretes színesi tehetségnek valóságos mintaképévé fejlődött. Főleg a francia vígjátékok anyósszerepeiben alkotott egészen elsőrendű és különösen erős oldala volt a népszínművek szájkódoló, hepciáskodó magyar parasztasszonya. Egyik legkiválóbb szerepe az, amelyben Arad közönségétől mintegy két hónappal elbúcsuzott, a „Nagy-mama” Szerafinja, amelyben a zsufoolásig megtelt aradi nézőtér szeretetének és ragaszkodásának megható jeleivel halmozta el a művészasszonyt. Egyébként beavatott színházi emberek mondják, hogy Benkőnére minden szerepet rá lehetett bízni, az utolsó pillanatban is briliánsan oldott meg ugynevezett „beugrásokat.”

Arad társadalmá és színházbajáró közönsége őszinte megdöbbenéssel és mély részvétellel értesül erről a halálhírről. Az aradi színház igazgatósága és művészei táviratban kondoleáltak Benkőné családjának. A Budapesten elhunyt aradi magyar színészasszonyt a Magyar Színészegyesület temeti el. Valószínű, hogy az erdélyi színészek részvétét Szendrey Mihály személyesen tolmácsolja Budapesten.

— **Javaslatát azzal indokolja, hogyha Németország később ismét megjelenik a világpiacon, akkor az említett országok gyárosainak száma megnövekszik a német gyárak erős versenyével.**

— **Rendőrkapitányság az állományon.** Az aradi államrendőrség miniszteri rendeletre az állományi rendőrséget kibővítette. Állandóan 3 rendőrtiszt és több tisztviselő dolgozik máttól kezdve a vasúti rendőrségen, melynek vezetésével Detésán rendőrkapitányt bizta meg Gritta prefektus.

— **Erzberger gyilkosát állítólag letartóztatták.** Bécsből jelentik: Thüringiából az a hír érkezik, hogy Genuában letartóztatták Schulz kereskedőt, akit Erzberger meggyilkolásával gyanúsítanak. Illetékes berlini helyen semmit sem tudnak a letartóztatásról.

— **Tagfelvétel az aradi chewra kadisanál.** Tasárnap, f. hó 22-én az aradi neolog izr. hitközség kebelében működő chewra kadisa tagfelvételi ünnepélyt tart a zsidótemplom-épületi tanácsteremben (I. emelet). Ezen ünnepélyhez ezuton hívja meg az egyesület régi tagjait, valamint azokat is, akik magukat az egyesület kötelékébe fel akarják vésztetni. A felvétel módozatairól az iroda (zsidó templomépület, I. em.) készséggel nyújt felvilágosítást. Pick Ernő, elnök.

— **Tolvajok fogságban.** A vizsgálóbíró ma előzetes letartóztatásba helyezte Szimonics Antal rovottmultu betörőt, aki a mai kihallgatáson négyrendbeli betörést ismert be. — Tóth Gyulai István és két társa ellen a vizsgálóbíró előzetes letartóztatást rendelt el. A há-

rom tolvaj végigjárta az aradme-
gyei községeket és ott számos beto-
rést és lopást követett el.

— Irodalmi pályázatok. A timi-
soarai (temesvári) Arany János-
Társaság f. é. szeptember hó 15-iki
lejáratával a következő új pályatétel-
ket tűzte ki: 1. Tetszés szerint vá-
lasztható Petőfi-vers megzenésítése,
négy szólamu férfikarra (a capella),
díj 500 lei. 2. „A Bánság és Erdély
szerepe és feladata Nagyrománia
közgazdasági életében” kimerítő köz-
gazdasági, magyar nyelvű tanul-
mány, díj 3000 lei. A társaság által
korábban kitűzött és f. é. május
15-én lejárató pályafeltételek a köve-
kezők: 1. Kisebb tanulmány a tudom-
ány bármely ágából, díj 800 lei.
2. Esztétikai tanulmány a művésze-
tek bármely ágából, díj 800 lei. 3.
Társadalmi szinpadí mű, a műfaj
szabad megválasztásával (egyfelvo-
násos is lehet) díj 1000 lei. 4. A kö-
vetkező képzőművészeti alkotások-
ra: a) Grafikai műre, díj 500 lei, b)
Aquarell, pastel, vagy tempera kép-
re, díj 500 lei, c) Olajfestményre, díj
1000 lei, d) Szobor vagy dombor-
műre, díj 1000 lei. A jelíges levéllel
ellátott pályaművek a társaság főtít-
kára, Uhlvárik Béla dr. címére Te-
mesvári Első Takarékpénztár kül-
dendők be.

— Mussolini hívei. Bécsből táv-
íratozzák: Mussolini olasz minisz-
terelnök, hogy tiszta képet nyerjen
pártja tagjairól, a fascistákról, párt-
hívei között albumokat körözött, me-
lyekbe pártbívei nevüket bejegyzik.
Maniloban 350.000, Turinban
235.000 aláírás gyűlt össze.

— Segítség egy beteg asszony-
nak. Doda Anna öreg és beteg assz-
zony ma felkért bennünket, hogy
hívjuk fel a jószívű emberek figyel-
mét szomorú állapotára. Az adomá-
nyokat a Costa Negri (Nagy Sán-
dor) utca 3. szám alatti lakására kéri
eljuttatni.

A darabáru forgalom.

(Uj átmenő állomást akar Ma-
gyarország.)

Budapestről táviratozzák: A
MTI. jelenti, hogy a Romániával
való áruforgalom rendezéséről
megjelent tudósítások nem minden-
ben felelnek meg a tényállásnak. A
Máv elnökségétől nyert értesülés
szerint a Romániával való árufor-
galomban csak annyiban változott
a helyzet, hogy a közelmúltban a
darabáru felvételéről is folytak tár-
gyalások és ennek a módjait
meg is állapították, de egyelőre
hiányzik a bucarestli vasuti vezér-
igazgatóság hozzájárulása, amely
a tárgyalásokon nem képviseltette
magát. A darabáru forgalom felvé-
telének határideje a bucarestli ve-
zérigazgatóság határozatától függ.
A kocsirakományok forgalmában
nincs változás. Ez a forgalom Ro-
mániával bizonyos átmeneti állo-
másokon át már egy éve fenáll.
Uj átmenő állomásként magyar
résztől Csengeret akarják megnyit-
ni, ehhez azonban román résztől
nem járultak hozzá.

A kocsiknak kocsiszabályzat
szerint való átmenete tekintetében
is jöttek létre bizonyos megállapo-
dások, de azok csak a részleges vas-
utak közötti belső kezelési ügyek-
re vonatkoznak.

A főhadnagy háza.

(Amikor a lakó lelépési díjat vesz
fel és nem megy ki a lakásból.)

Érdekes ügyet tárgyalt ma az
aradi törvényszék. V S

1921-ben házast. vásá-
rozt Aradon. Mivel a házban üres
lakás nem volt, felkereste
Adolfot, a ház egyik lakóját, aki-
vel megállapodott, hogy ha a
megfelelő lakást szerez
számára, úgy 20 ezer lei ellenében
kiköltözik a házból és a megürese-
dett lakást háztulajdo-
nos foglalja el. A le is

fizette a megállapodás szerint a
20 ezer leit, de akárhány lakást
ajánlott fel Adolfnak, azzal,
hogy nem felel meg, visszautasi-
totta. A szerződést záros határ-
időre kötötték meg és dacára an-
nak, hogy R még bent lakott a
lakásban. V S kérvé-
nyet nyújtott be a lakásra, me-
lyet a szerződés figyelembe vé-
telével ki is utaltak a
részére.

R Adolf megfellebbezte a
lakbérleti bizottság döntését és
így került a bonyolult lakásügy
a törvényszék elé. R Adolf el-
mondotta, hogy még abban az idő-
ben költözött a lakásba, amikor
még lakbérleti bizottságok nem
működtek, a lakás most nem üres
és így a lakáshivatalnak nem volt
joga azt kiutalni. Ha a
nak 20 ezer lei követelése van tő-
le, indítson polgári pert, vagy te-
gyen bűnvádi feljelentést. A ka-
pott 20 ezer leire vonatkozólag el-
mondotta, hogy sógora, akitől a
házat megvette, fel-
ajánlotta már régebben neki a há-
zat 110 ezer leierért. Szegény em-
ber lévén, a házat nem tudta meg-
venni, hanem keresett és talált
egy vevőt V S személyé-
ben, aki a házat nem 110, hanem
130 ezer leierért vette meg és ő a
20 ezer leit nem a lakás átadásáért
hanem közvetítésért kapta a fő-
hadnagtól.

V S ezzel szemben

nyilatkozatot mutatott fel a tör-
vényszéknek, mely szerint R Adolf
sógora a ház volt tulajdo-
nosa kijelenté, hogy R Adolf
annak idején akarata ellenére költö-
zött a házba és a 20 ezer leit
tudomása szerint a lelépésért kap-
ta. A törvényszék a bizonyítás
kiegészítése végett R kérelmé-
re tanukihallgatásokat rendelt el.
Az érdekes lakásügyben május
4-én lesz az új tárgyalás.

Uj jóvátételi terv.

(Mennyit fizetne Németország?)

Párisból táviratozzák: Politikai
körökben komolyan mérlegelik az
ujjonnan kidolgozott francia-belga
jóvátételi tervet, amely a tegnapi
konferencia tanácskozásának alap-
ja volt. Barthou dolgozta ki a ter-
vezetet Delacroix belga delegátus-
sal együtt. A Journal ma reggeli
számában megállapítja, hogy ez a
terv az első, amely a jóvátételi
programot nem tisztán pénzü-
gyi, hanem gyakorlati és gazda-
sági szempontból nézi meg. Ezzel
a tervvel lépnek rá a jóvátételi kér-
dés realizálásának útjára. Bizo-
nyosnak látszik, hogy az az ösz-
szeg, amelyet Németország akár
pénzben, akár természetben csak-
ugyan fizethet, sohasem érheti el
a versaillesi szerződésben megje-
lölt összeget. Most már kétségtel-
len, hogy legfeljebb 36 milliárd
aranymárka összegű készpénztelje-
sítéssel lehet számolni. Az új terv
ezt az összeget veszi alapul és
hogy Franciaország aktívuma
mégis magasabb legyen, számos
gazdasági egyezményt javasol, a
melyeket Németország egyrészt
Franciaországgal, másrészt Bel-
giummal kötne. Az első ilyen
egyezmény a vas és a szén elosz-
tásáról szól és mind a három állam
ra vonatkozik. Hasonló egyezmé-
nyeket tervez a javaslat a vegyi
és textilcikkekre is.

Közigazdaság.

A valutapiac.

Aradi valutaárak. (Április 20.)
Francia frank 14, svájci frank 40,
dollar 210, dinár 2, szokol 6.20,
márka 0.01.10, lira 10, angol font
980, magyar korona 0.04.50, osz-
trák korona 0.0030. Kifizetések:
Budapest külföldi 21, belföldi 28,
Bécs 330, Berlin 0.0095, Prága
6.40, Zürich 38.50, London 995, Mi-
lano 10.60, Newyork 212, Belgrád
220, Páris 14.10.

Bucurestli tőzsdezárlat. (Április
20.) Kifizetések: Páris 13.87,
Berlin 0.068, London 984, Newyork
210.75, Milano 10.43, Zürich 38.60,
Bécs 0.003025, Prága 6.32, Buda-
pest 0.0465. Valuták: Napoleon
810, márka 0.0107, léva 1.45, török
lira 1.33, angol font 975, francia
frank 14.10, svájci frank 40, lira 10,
drachma 2.60, dinár 2, dollar 210,
lengyel márka 0.0052, osztrák ko-
rona 0.0030, magyar korona 0.0415
szokol 6.10.

Zürichi nyitás. (Április 20.)
Berlin 0.018750, Amsterdam 215.50
Newyork 550.50, London 2565, Pá-
ris 36.7250, Milano 27.30, Prága
16.42, Budapest 0.12, Belgrád 5.55,
Varsó 0.0125, Bécs 0.0077, bélyeg-
zett 0.0077.

Zürchi zárlat. (Április 20.)
Berlin 0.0221, Amsterdam 215.75,
Newyork 550.50, London 2565, Pá-
ris 36.72, Milano 27.32, Prága
16.41, Budapest 0.12, Belgrád 5.55,
Varsó 0.0125, Bécs 0.007750, bé-
lyegzett 0.007750.

Zürchi utótőzsde. (Április 20.)
Berlin 0.0216, Newyork 550.75,
London 2565, Páris 36.75, Milano
27.30, Prága 16.41, Budapest 0.12,
Belgrád 5.5750, Varsó 125, Bécs
0.007750.

Budapesti évezaközpont jegy-
zése. (Április 20.) Napoleon 16600
Amsterdam, holl. forint 1770—
1880, London 21050—21650, angol
font 21075—21675, Milano 224—
234, lira 229—239, Páris 301—311,
francia frank 306—316, Prága-szo-
kol 134.50—140.50, Newyork 4515-
4665, dollar 4535—4685, Bécs
0.06.40—6.70, osztrák korona
0.06.45—6.75, Zürich 820—850,
svájci frank 830—860, Berlin-már-
ka 0.16—18, Belgrád-dinár 45.50—
47.50, Varsó-lengyel márka 0.10.25
11.45, Bucuresti-leu 22—24.

Bécsi hivatalos zárlat. (Április
20.) Prága 2122, Budapest 14.75,
Varsó 1.53, Milano 3510, Bucuresti
330, London 331000, Newyork
71125, Páris 4740, Zürich 12.915,
Berlin 2.90, Amsterdam 26.850.

— A hetipiac. A pénteki heti-
piacon az árak szilárdak voltak és a
következésképen alakultak: A gabona
piacon buza 420—440, kukorica
330—350, árpa 360—380, rozs 340
—360, zab 370—390, korpá 250—
260 lei volt métermázsánként. Az
előállatpiacon a marha 8—10, a
borjú 17—18, a sertés 26—34 lei
volt kilogramonként élősúlyban.

Borzalmas robbanás egy pesti gyárban

(Tizenöt munkás meghalt. — Interpelláció a magyar nemzetgyűlésen.)

Budapestről táviratozzák: Tegnap délen egy óraker a józsefvárosi Fecske-utca 45. számú ház pincéhelyiségében hatalmas robbanás történt. A pincében gomb- és fésűgyár van és a gyár celluloid készlete gyulladt ki. A robbanás idején huszonnyolc munkás tartózkodott a gyár helyiségeiben, a kik közül a robbanás következtében tizenegyen azonnal meghaltak és nyolcan súlyosan megsebesültek. A robbanás olyan erős volt, hogy az utca gránitkövetét is felszaggatta és szinte tornyokba dobálta a nehéz kőköveket. A robbanás után irtózatossá kezdett égni a gyárban felhalmozott anyag. A tüzoltók megérkezésük után fejtűvel sisakkal a fejükön hatoltak a pincébe, amelynek csak egyetlen kijárata volt. Az égő celluloidból mérges gázok fejlődtek, a helyiségekben levő munkások nagyrésze pedig nem mert a főtőlevegőjü helyről az égő kijáraton keresztül kimenekülni. A kik azonban idejében elhagyták a helyiséget, megmenekültek, a többiek vagy meghaltak vagy súlyos égési sebeket szenvedtek. A háztulajdonos eleinte ellenezte, hogy a Willner és Schneller-cég ott ilyen gyárat létesítsen, de mert a hatóság megadta a telepengedélyt, már nem diszponálhatott a bérbeadott helyiség fölött. A tüzoltóság csak megfeszített erővel tudta a tüzet elfojtani és ezután hordták ki a szomszéd ház udvarára a borzalmasan összeégett hullákat, amelyeknek a személyazonosságát eddig csak nagyjából sikerült megállapítani.

A vizsgálóbíró ma akarta kifüggetni a Rókus-kórházban fekvő súlyosan sebesülteket, azonban az öt férfi közül csak kettő volt eszméleténél. A sebesültek vazelinos lepedőkbe burkoltan irtózatossá kinők között fetrengenek kórházi ágyaikon és hozzátartozók kétségbeesetten állanak a szenvedők ágyai mellett. A két munkást a vizsgálóbíró kihallgatta, akik egybehangzóan azt vallották, hogy közvetlenül a robbanás előtt egy fiatal társuk a még égő cigarettáját elhajtotta és rögtön utána következett a borzalmas detonáció, amely után azonnal lángrollobbant minden ottlevő anyag. Szerintük a katasztrófa előidézője a halottak között van. Schuller Mór a gyár egyik tulajdonosát és ügyvezető igazgatóját letartóztatták. Az igazgató azzal védekezett, hogy a tüzbiztonságra ügyeltek és a naponként feldolgozásra kerülő ötven kilogramm celluloidot a műhely zárt részében tartották és szigorúan ellenőrizték a munkásokat, hogy ne dohányozzanak. Értesülése szerint azonban a munkások nem tartották be a dohányzási tilalmat, sőt maga a munkavezető is állandóan dohányzott. Schneller valómásával szemben a rendőrség megállapította, hogy a cég tüzbiztonsági óvintézkedéseket egyáltalán nem tette meg, sőt a dohányzást tiltó táblákat sem függesztette ki és több más vétkes mulasztás is terheli az igazgatót. A súlyosan sebesültek közül négyen időközben meghaltak. Két súlyosan sérült állapota is olyan, hogy minden pillanatban bekövetkezhetik a haláluk. A robbanásnak

igy eddig összesen tizenöt halottja van.

A nemzetgyűlés mai ülésén Kéthly Anna szociáldemokrata a mostani robbanással kapcsolatban a veszélyes üzemek ellenőrzése és felülvizsgálása tárgyában a kereskedelmi miniszterhez intézendő sürgős interpellációra kért és kapott engedélyt. A mai ülésen először a napirend szerint a gazdasági munkaberekről szóló törvényjavaslat tárgyalását folytatták. Az első szónok Peidl Gyula szociáldemokrata volt, aki így kezdte beszédét:

— Megrendülve állunk annak a borzalmas katasztrófának a hatása alatt, amely tegnap munkáséleteket követelt áldozatul. Miután kétségtelenül mulasztások történtek, ezeket megtorolni szigorú kötelesség. Nem tudom, hogy kit terhel a mulasztás, a jelek szerint azonban nem csupán egy szivtelen kapitalista lelkiismeretlenségéről van szó, aki szűk ketrecbe begyömöszölt husz-három munkást, életüket a legnagyobb veszedelemnek téve ki, hanem mulasztás terheli azokat a hatóságokat is, amelyek az üzemek megadták az engedélyt. Lehetetlen, hogy tűz- és a legnagyobb mértékben életveszélyes üzemekre adjanak engedélyt szűk és tömlőszűrő helyiségbe, amelynek egyetlen szűk kijárata van és vasrácsos ablakai. Kérem az elnököt, hogy az együttérzés és a gyász jeléül öt percre függeszse fel az ülést.

Almássy László alelnök, aki ezen az ülésen elnökölt, a ház általános helyeslése közben a nemzetgyűlés ülését a gyász jeléül öt percre felfüggesztette.

Budapestről táviratozzák: A robbanás színhelyére ma délután vizsgálóbizottság szállt ki, amely megállapította, hogy a rendőri előírás ellenére csak egy kijárat vezet az utcára és ezt is irodahelyiséggel torlaszolták el. Az utcai feljárat falépcsője rozoga volt amely szintén akadályozta a menekülést. Szakértők véleménye szerint meg gondolatlanság idézhette elő a szerencsétlenséget és valószínű, hogy egy munkás gyufája okozta közvetlenül a robbanást. A robbanás ügyében a főváros pénzügyi bizottságának mai ülésén Kozma Jenő kérte a polgármestert, rendelje el a vizsgálatot, hogy megállapítható legyen, kit terhel a katasztrófaért a felelősség. Folkusházi Lajos alpolgármester válaszolt Kozmának és kijelentette, hogy meg fogják vizsgálni, hogy az engedély kiadásánál vagy az üzem felülvizsgálásánál nem történt-e szabálytalanság? A helyszíni szemle során megállapítást nyert, hogy a gyárost végtelenül súlyos mulasztás terheli, amennyiben nem respektálta azt a tanácsi határozatot, amely a cégnek csak szarűcsü gyártásához adott gépfelállítási engedélyt. Ezzel szemben a gyáros minden hatósági jóváhagyás nélkül celluloidfésűt is gyártott. A katasztrófát az okozta, hogy a gyár a celluloid fésűk gyártását is bevezette. Egyébként is a gyáros mellőzte a celluloid feldolgozásánál szokásos legkezdtelegesebb óvintézkedéseket.

Irodalom, művészet

Eredeti operett-bemutató az aradi színházban.

Az aradi Városi Színház igazgatósága az elmúlt napokban elfogadta két ismert aradi operettszerző: Gárdonyi Jenő a jónövű aradi író és Komlós Elemér az elismert aradi zeneszerző új színpadi szerzeményét. Az operett újonság, melynek „Felség hadnagya” a címe már május 3-án bemutatásra kerül az aradi Városi Színházban. Gárdonyi Jenő, a librettista, aki egyben a darab kőműves verszövegét is írta, ez alkalommal oly nagyszerű, érdekes meséjü és tartalomduis librettóval lép a közönség elé, mely egy csapásra a legismertebb színpadi szerzők sorába emeli. Komlós Elemér, a komponista oly gyönyörű, fiúbemésző zenével díszítette fel legújabb operettjét, mely hamaros népszerűségével hosszú időre a legkedveltebb operetté avatja a Felség hadnagya. A darabtól színházi körökben óriási sikert remélnék. A próbák úgy az aradi mint a vidéki előadásokra nézve már javában folynak. A Felség hadnagya összes énekszámait, melyeknek hangszerelését Gellért Pál művésziesen végezte a napokban 2 füzetben nyomtatásban is megjelennek.

Heti műsor. Szombat d. u.: Mesedélután. Este: Bajadér. C. bérlet. Vasárnap d. u.: Babavásár. Este: Bajadér. A. bérlet.

Szombat és vasárnap este marad még műsoron Kálmán Imre zajos sikert aratott operettje, a Bajadér. Mind a két este a címszerepét Horváth Mici, a radcsát Galetta Ferenc, s a többi vezetőszerepét Balogh Böske és Sebestyén Jenő alakítják.

Szombat délután a leghíresebb mesélő bácsi, Kóró Pál timisoarai (temesvári) újságíró jelenik meg a színház függönye előtt és magas nivóu meseelőadást rendez. A mesedélutánon a város egész ifjúsága, az összes iskolák résztvesznek. A délutáni előadás érdekességét emeli, hogy Kóró Pál meséit, két egyfelvonásos fogja követni. A két egyfelvonásos címe: Piroška és a farkas és Moncurka cukrász akar lenni.

Érdekes esemény lesz a jövő héten az aradi városi színházban. R. Hegedüs Bébi általános ismert uriaszony a Parasztbecsület Santuzza szerepében lép fel. A fiatal uriaszony évek óta külföldön folytatta énektanulmányait és már régi terve, hogy magas énektudását bemutassa Arad színházi közönségének. A városi színház a múlt napokban hívta meg vendégszereplésre Hegedüs Bébi uriaszonyt, aki első fellépései a Parasztbecsület Santuzza szerepét választotta.

Cigánybanda a színpadon. A városi színház válogatott művészei lépnek fel hétfő este Kardos Andor új, eredeti háromfelvonásos ötletgazdag vígjátékában, a Négyesfogatban. A próbák közel három hete folynak és így a hétfő esti bemutató előadás egyike lesz a legfinomabb részletekig kicsiszolt premiereknek. A Négyesfogat tempós cigánybandával indul hódító utjára. Almai Laci teljes zenekarával a függöny felmenetelekor már a színpadon já-

szik. Kedden ugyancsak a Négyesfogat van műsoron, melynek bemutatón előadására a pénztár már elővételben árusítja a jegyeket. Az igazgatóság meghívására Kardos Andor, a Négyesfogat szerzője, a bemutató előadáson jelen lesz, hogy ezzel is emelje a teljesen beérkezett darab sikerét.

Haladás előadások vezetősége, a múlt szombaton, közönség általános tetszésére és örömeire bejelentette volt, hogy a mai előadásuk keretében Zilahy Irénke, a sátmari színtársulat közkedvelt művésznője is fellép. A művésznő Aradra jövetelét — mint egy távirata jelzi — súlyos betegsége megakadályozta, miért is a mai fellépése egyidőre halasztást szenved. Haladás előadás kezdete ma 6 óraker a Kulturpala nagytermében.

Vasárnap délután Molnár Ferenc örökszép darabja, a Liliom kerül színré mérsékelt helyárák mellett. A Liliomban a városi színház teljes prózai személyzete játszik.

Betörtek

az ort. izraelita templomba.

(Ellopot templomi kegyzerek.)

Az éjszaka folyamán vakmerő betörést követtek el Aradon. A betörők behatoltak a Cercetasilor (Szent Pál)-utcai ortodox izraelita templomba, ahonnan több értékes tárgyat loptak el. A tettesek a nyomozás megállapítása szerint egy zsebkiés segítségével lehúzták a templom ajtajának retesztét, bejutva a templomba magukra zárták az ajtót. Nagymennyiségű ima könyvet, imakönyvet és egyéb tárgyakat szedtek össze és észrevétel nélkül távoztak. A kár eddigi számítás szerint meghaladja a tizenöt ezer lejt. A betörésről már kora reggel értesítették a rendőrséget. Érdekes, hogy a templomban tegnap délelőtt nagyarányu zsebmetészt követtek el. A rendőrség ma előállított két Sighetul Marmatie (Mármaroszigeti) fiatalembert, a kiknek azonban sikerült alibit igazolni. A rendőrség széleskörű nyomozást indított a betörők és a zsebmetező kézrekerítésére.

